

Min värld är gränsvärldar
med fria vidder
med horisontens streck

Måleri och teckning av Sune Skote

Skepnaders ande

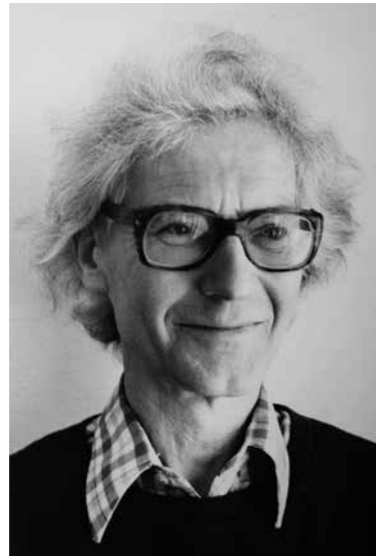
rött bisarreri, azurblå geometri

av Leo Gullbring

Sune Skotes måleri lockar och pockar, och kräver gott om tid när blicken färdas allt längre in bland volymer och färger som antyder landskap i skiftande årstider, figurer som får liv och sedan plötsligt löses upp i solsken eller dimma. Tavlorna är allt annat än tvådimensionella, de lever sitt eget liv som vore inramningen mest en dogm. Nere i ateljén bland väl använda penslar och uppslagna halvfyllda skissblock pekade han på en rödskimrande olja.

Vad ser du? Om du tittar en gång till? Och en gång till? Om vi vrider den ett halvt varv? Eller åt andra hållet? Eller uppochner? Olika skapelser tar form i färgsjoken, där är ett ansikte, nej, det är en kvinnokropp på en strand, eller en svan vid horisonten?

Sune var närmast stolt att han aldrig hade gått någon konstskola, de håller bara tillbaks ens talang, de korrumpierar ens blick. Han var en sann

autodidakt som ägnade sitt liv åt att varje dag måla ständigt nya alster. På ålderns höst kunde han gå tillbaka till äldre verk och ta en sax för att klippa fram just det där motivet han hade lyckats fånga. Det går att läsa

många olika influenser i hans konst, men den är samtidigt konsekvent egen i sitt nonfigurativt figurativa.

Ett av hans minnen från femtiotalet förklarar kanske något av hans envisa konstnärsskap. Han hade rest till Lund med några vänner och hamnade i samspråk med några andra män. Det blev alltför grabbigt i Sunes smak, så talar man inte om kvinnor. Han och blev arg och gick, men senare om kvällen möttes alla och det blev dans. Sune satt stilla i musiken och nöjde sig med att betrakta alla par som for fram över dansgolvet. Och han mindes att

just den där svepande innerliga rörelsen, det var det han sökte fånga i sin konst, gång på gång på gång.

Utan titel, olja på duk, 1969.

Sune Skote

Från lysande färgspel till realistiska landskap och prövande mystik

av Carolina Söderholm, konstvetare, kulturjournalist och konstkritiker i bl.a. *Sydsvenskan*

Sune Skote (1919-2014) rörde sig mellan kontraster i sitt konstnärskap. Kanske var det inte så märkligt. När han under 1940-talet fattade penna och pensel stod det svenska konstlivet inför en brytningstid. Dess utveckling speglas i hans arbete.

Som konstnär var Skote självlärd. Bakom sig lämnade han avbrutna studier vid Handelshögskolan i Stockholm och ett kortvarigt arbete på en reklambyrå. Han hade därmed aldrig drillats i den klassiska konstens tekniker eller stångats mot dess akademiska traditioner. Möjligen var han därmed särskilt öppen för de strömningar som kom att sätta sin prägel på det 1950-tal då den moderna konsten sökte nya vägar. Från 1948 ställde han under några års tid regelbundet ut på Nationalmuseums utställning "Unga tecknare" som sedan 1930-talets slut hölls varje vår. Här fick han sannolikt möta ett brett spektrum av uttryck och förhållningssätt hos en yngre generation.

Ett dussintal av hans teckningar från tidigt 1950-tal ingår i Moderna Museets samling. Dessa studier vittnar om ett lätt handlag och skarp blick, där han med blyerts och tusch känsligt fångar såväl natur som arkitektur. Här breder fjällens vidder ut sig, men där hänger också

Grotto, tusch på papper, 1949. Skänkt till Moderna Museets samling av Kung Gustaf VI Adolf, 1974.

fiskarnas nät på tork vid kustlinjen. Andra bilder, däribland "Grotto", skildrar med luftig precision pittoreska vyer av hus och broar från en mer sydländsk miljö.

DEN KONKRETA KONSTENS GENOMBROTT

Bosatt och verksam på Lidingö är det rimligt att anta att Sune Skote följde vad som visades på huvudstadens konstscen. Dit hör den numera legendariska utställningen "Ung konst" på Stockholmsgalleriet Färg och Form 1947. Här samlades ett gäng målare och skulptörer, varav flertalet liksom Skote var födda under 1910- eller 20-talet. Bland dem fanns Lennart Rodhe, Olle Bonniér, Pierre Olofsson

och Lage Lindell medan Randi Fisher utgjorde den enda kvinnan. De experimenterade alla med färg och form på ett djärvt sätt. Utställningen väckte stor uppmärksamhet och har i efterhand kommit att ses som den konkreta konstens genombrott i Sverige. Det var också den riktning som Sune Skote under en period utforskade.

Utan titel, olja på duk, 1959.

"Måleriet är konkret och inte abstrakt därför att ingenting är mera verkligt än en linje, en färg, en yta", skrev den franska gruppen Art Concret i sitt manifest 1930. Vid en hastig blick kan en abstrakt och en konkret bild förefalla svåra att skilja åt. Där finns dock en avgörande skillnad. Den abstrakta konsten kan – men behöver inte – syfta till något utöver sig själv, som ett

landskap eller figur förenklad till ett fåtal linjer och fält, en andlig symbolik eller som inom expressionismen ett känslotillstånd. De konkreta konstnärerna däremot insisterar på att bilden är sin egen verklighet. Till sin hjälp tar de ofta geometrins former. Snarare än mjuka nyanser arbetar de med enfärgade ytor i kulörer som gärna står i tydlig kontrast till varandra.

Det är mot denna bakgrund som Skote kan ses när han bygger sina kompositioner av färg och form i dynamiskt samspel. Samtidigt var han, i likhet med många av de konstnärer som knyts till riktningen, ingen renodlad konkretist under någon längre tid. Precis som Lage Lindell rör han sig mellan det föreställande och icke-föreställande, där inslag av landskap eller gestalter kan anas i motiven.

IN I FORMENS OCH FANTASINS GRÄNSLAND

Här kan en parallell dras till den lyriskt abstrakta konst som utvecklas i Frankrike under 1940- och 50-talen. Bland de främsta företrädare för denna strömning finns den rysk-franske konstnären Nicolas de Staël. I sitt måleri reducerar de Staël

landskapets geografi och topografi till linjer och ytor, som smälter samman i en radikalt förenklad helhet. Liksom Skote väljer de Staël gärna en intensiv färgskala där kadmiurnött, neapelgult och koboltblått möts i varma toner.

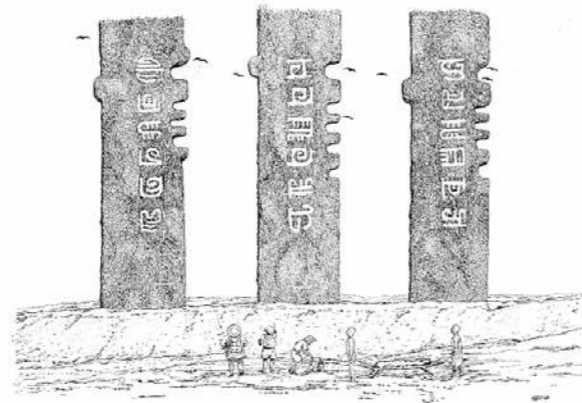
Inom svensk konsthistoria har den här formen av abstrakt måleri löst samlats under beteckningen informell konst. Som konstvetaren Beate Sydhoff påpekar i boken "Sveriges konst 1900-talet, Del 2: 1945-1975"

ryms här även den spontanism som utforskade tecken- och penselskrift, ristningar liksom dropp- och stänkmåleri. ”Den informella konsten handlar om frigörelse från bindningar vid vissa formspråk, och dessa frigörelser kan, som vi har sett, se ut på många sätt” skriver hon.

Här finns en frihet som gör det möjligt för den enskilde konstnären att växla mellan metoder och uttryck. Till skillnad från konkretismen kan den informella konsten laddas med stämninglägen och betydelser, men också vittna om skapandets process genom tankens, penselns och handens rörelse.

Inom detta fält rör sig Sune Skote när han låter ansikten, gestalter, farkoster och gåtfulla konstruktioner skymta i formens och fantasins gränsländ. Med brandgult, himmelsblått och djuprött skapar han målningar som får associationerna att pila från rytmiska färgkompositioner till kosmiska landskap och en milt glödande mystik.

Även i detta avseende kan hans arbete ses i relation till periodens övriga strömningar. På västkusten utvecklar en målare som Violet Tengberg Göteborgskolorismens arv i en mer andligt orienterad riktning. Ungefär vid samma tid intresserar sig de skånska imaginisterna för tillvarons inre dimensioner. Denna konstnärsgrupp växer fram vid 1940-talets mitt med Max Walter Svanberg och CO Hultén i spetsen. Deras eggande bildspråk är besläktat med surrealismen men följer under ett drygt decennium sina egna vägar in i drömmens, mytens, erotikens och det undermedvetnas riken.

Fornvårdar, *tusch på papper*, 1950. Skänkt till Moderna Museets samling av Kung Gustaf VI Adolf, 1974.

MYSTIKENS LOCKELSE

Låt oss här dröja ett slag vid den mysticism som anas redan i Skotes tidiga arbete. ”Fornvårdar” heter ett av de verk som Moderna Museet äger. I denna finstiltade tuschteckning från 1950 betraktar medlemmarna i en liten expeditionstrupp tre enorma monument som reser sig mot skyn. Dessa stoder bär alla en serie märkliga tecken inpräglade i ytan. Men deras gigantiska skala och symbolernas karaktär gör klart att det inte är några vanliga runstenar som vi bevittnar. Så finns i flera av Skotes teckningar denna glidning mellan det välbekanta och okända. De flyhänta studierna av fiskarnas arbete eller landsbygdens idyll kan utan förvarning förvandlas till något mer oroande. Plötsligt fastnar blicken på de olycksbådande konturerna av ett par kapsejsade fartyg vid horisonten. Eller så dyker en grupp stridskämpar upp med sablarna i högsta hugg. Vardagen förskjuts och lämnar plats för en främmande civilisation.

Senare, på 1970-talet, skulle konstnären Sten Eklund i en serie akvarellerade kopparstick utforska delvis liknande marker i sitt imponerande verk ”Anteckningar rörande Kullahuset”. Om Skotes bilder kan framstå som nedtecknade fragment från en fjärran tid och plats, skapar Eklund en systematisk dokumentation. Det är lågmälda men djupt fascinerande bilder som skildrar spåren av en fiktiv, svunnen sammanslutning eller sekt. Naturscener blandas med lämningar av egendomliga maskiner och hemlighetsfull arkitektur med drag av både vetenskap och mystik.

I mörker, *olja på duk*, 1966.

Det är med andra ord en mångfacetterad konstvärld som Skote möter under sina första decennier som konstnär. Influenser och riktningar löper sida vid sida, för att här och var förgrenas och korsbefruktas. Klart är att hans måleri och teckningskonst förhåller sig till såväl konkretismen som abstraktionens mer lyriska och mystiska sidor. Samtidigt visar han i teckningar, akvareller och senare måleri prov på en mer realistisk hållning, inte minst i finstämda landskapsskildringar. Fram träder bilden av ett sammansatt konstnärskap.

Likt en glödande juvel
lyser solen genom molnet
och i en öppning i skogen
det vackraste smycke
en glödande röd pärla
infattad i mörkt smaragdgrönt
Det är en fest, men en vemodig
det är ingen symfoni
nej det är en visa i moll
Ur anteckningar från 1940-talet

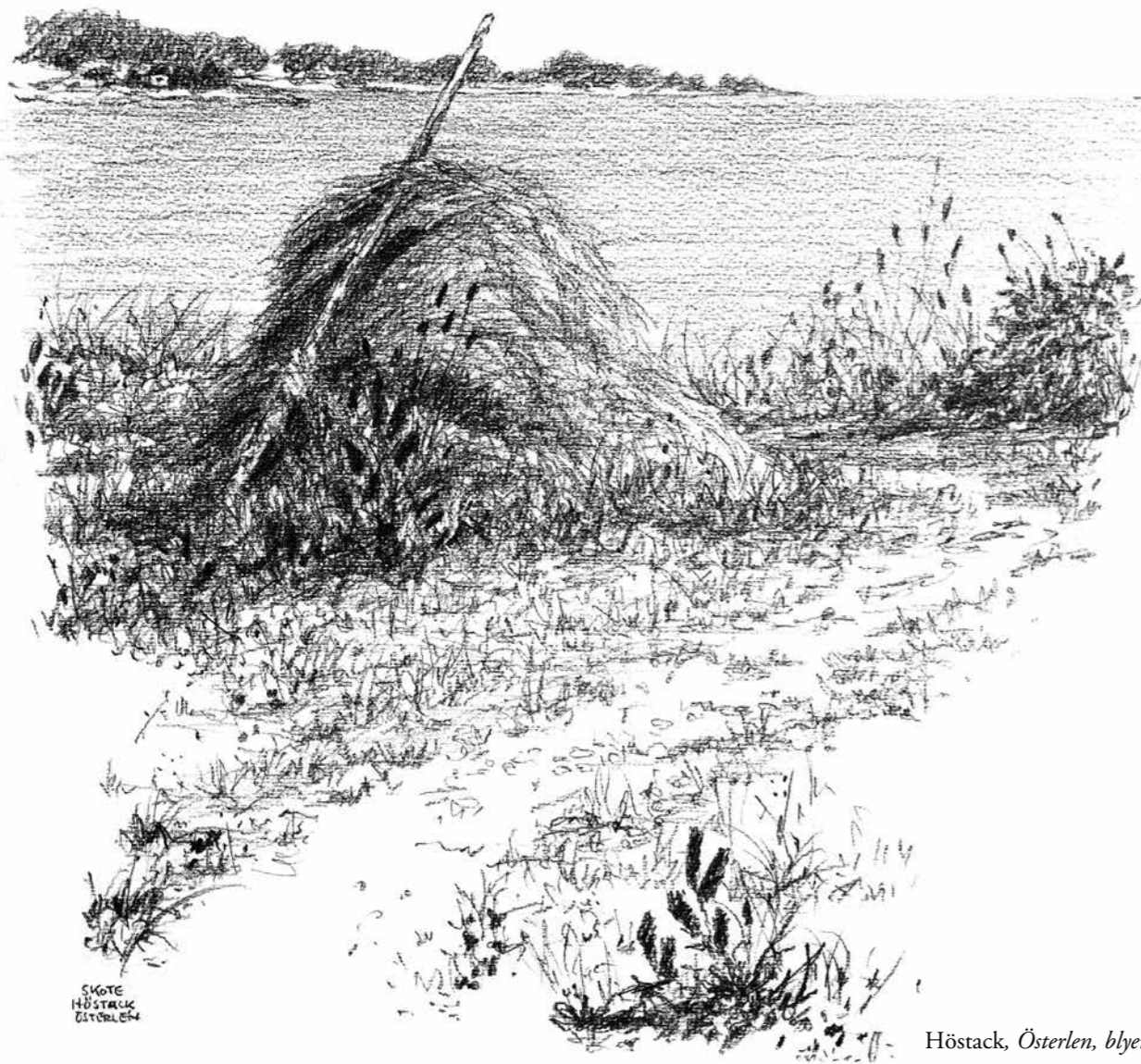
TV: *Utan titel, olja på duk, 1989.*

TH: *Utan titel, olja på duk, 1972.*

Vart tog du vägen, gyllene sagofågel?
Du, de många skepnadernas ande
du, röda bisarreri, du azurblå geometri
Endast dig älskade jag, endast dig levde jag för
Du var livet, det oreflekterat meningsfyllda

Du är mitt liv, men jag ser dig bara glimtvis
När du är bortflugen, när mina ögon är fyllda av smuts
då krymper mitt hjärta och den ofärgade med
de beniga fingrarna kommer och jag vill varken leva eller dö.
Ur anteckningar från 1940-talet

Höstack, Österlen, blyerts, 1986.
 Hav, Österlen, akvarell, 1987.

Att vara ensam bland skären
 och höra havet snyfta
 gråta, jollra som ett barn

höra havet häva sig
 över östersjöhällar
 i dyning
 under ljumma sommarkvällar

lugn andhämtning
 rytmiskt brus
 i dynings vita brus
 Naturen vilar

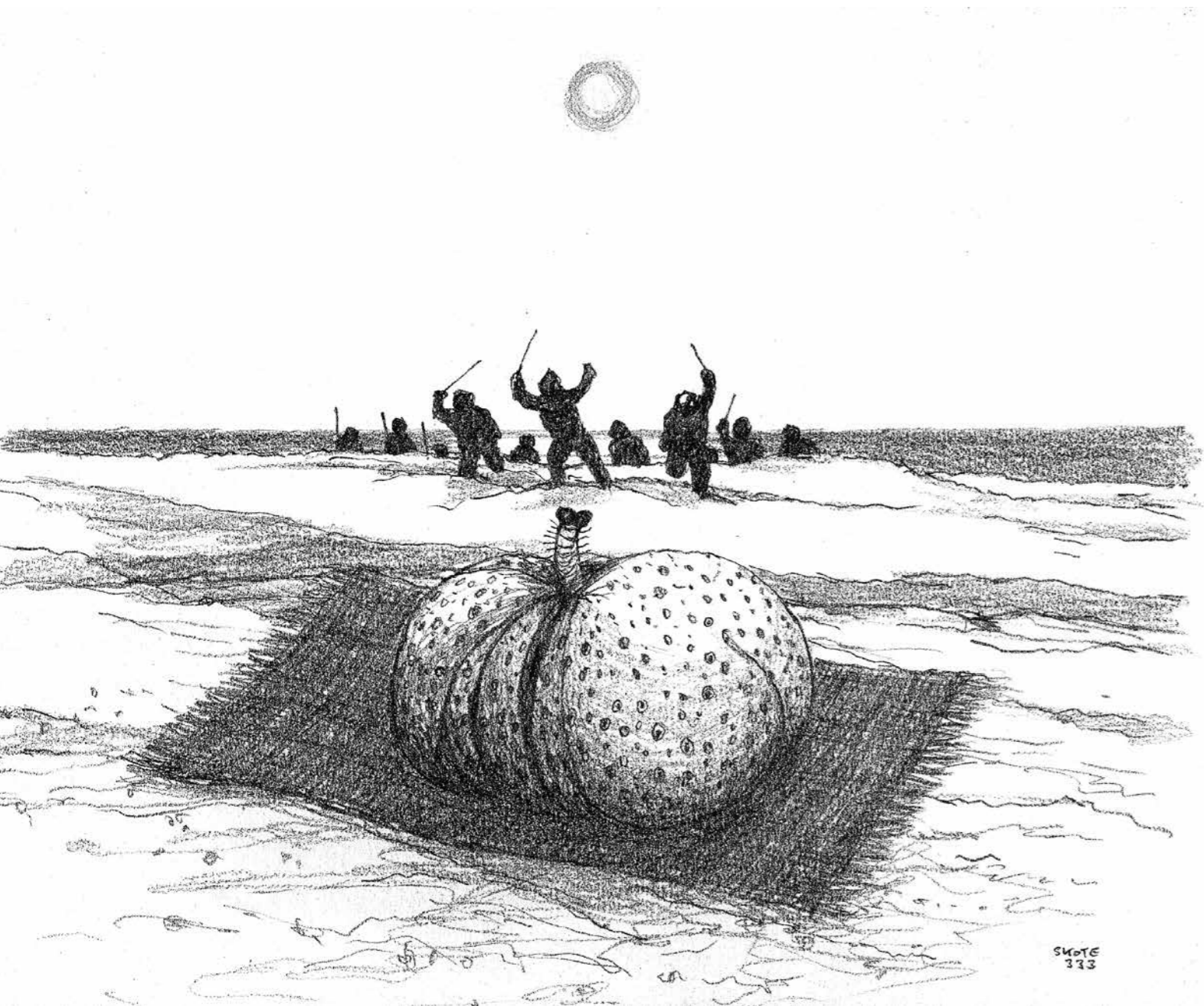
Jag vankar i min övärld
 Mediterar ensam
 i sällskap med ljuden
 mellan land och vatten
 Jag är en strandfigur
 I ödsliga trakter
 i ensliga natten

En figur på gränsen
 utan balans på en linje
 min värld är gränsvärldar
 med fria vidder
 med horisontens streck

Horisonten står skarp mellan
 ljusblå himmel
 och mörkblått hav

Här är ensamhet
 vid havets rand
 en ödslig storhet
 min frihet

från jäkt och oro
 kom jag hit ut
 till det stora lugnet
Ur anteckningar från 1940-talet

Livet, gubbe,
livet glider inte längre i från dig!
Du spelar slött med solkiga kort
där svart och rött blivit grått och dött
det blir samma patiens
om och om igen
och korten är ju inte ens femtiotvå
och hjärter dam är svårt bruten
och jokern bara skrattar åt dig

Nej, gubbe,
livet glider inte
medan du spelar ditt spel
det störtar i tysthet
det rasar svindlande snabbt
medan du stirrar på ett hjärter äss
du ser inte himlen, du ser inte havet
medan du leker med dina slitna
och urmodiga intimiteter

Gubbe! Femtiotvå år!
och redan söndervärkt av
långvarig rutin och stress
de lätta drömmarna krossade
Ur anteckningar, 1971 (vid 52 års ålder)

TH: Dans i strandkanten, *olja på duk, 1967.*

TV: *Utan titel, blyerts, 1972.*

Men vad föreställer det?

av Malena Skote

Jag sitter på golvet och ritat i pappas ateljé. Jag har ett ritblock direkt på trägolvet och mycket gamla, väl använda och ganska torra kritor i en plåtburk. Färgerna är 50-talsaktiga: sotigt turkost, ljusblått, blekgult. Antagligen är kritburken ett arvegods från äldre kusiner och släktingar. Det får inte komma kritstreck utanför pappret, för det kan vara svårt att få bort från golvet. Har de vuxna sagt.

Jag ritat mest blommor och djur. Egentligen skulle jag vilja ha målarböcker med färdiga figurer att fylla färger i, men det får jag inte för det är inte bra för fantasin. Säger de vuxna. Men pappa har ritat konturen av en sittande katt åt mig på blocket och jag ritat av och härmar. Fyller i med en blekrosa krita.

Pappa sitter på en pall framför sitt staffli. Bredvid sig har han ett lågt bord med en masonitskiva på, där han blandar färgerna. Det luktar terpentin. På duken målar han stora oregelbundna rundlar i klart röda och blåa färger. Sedan målar han vita och svarta

streck med en smal pensel. Jag ställer mig bakom och tittar på.

– Vad föreställer det? frågar jag.

Pappa hör inte.

– VAD föreställer DET, säger jag lite högre.

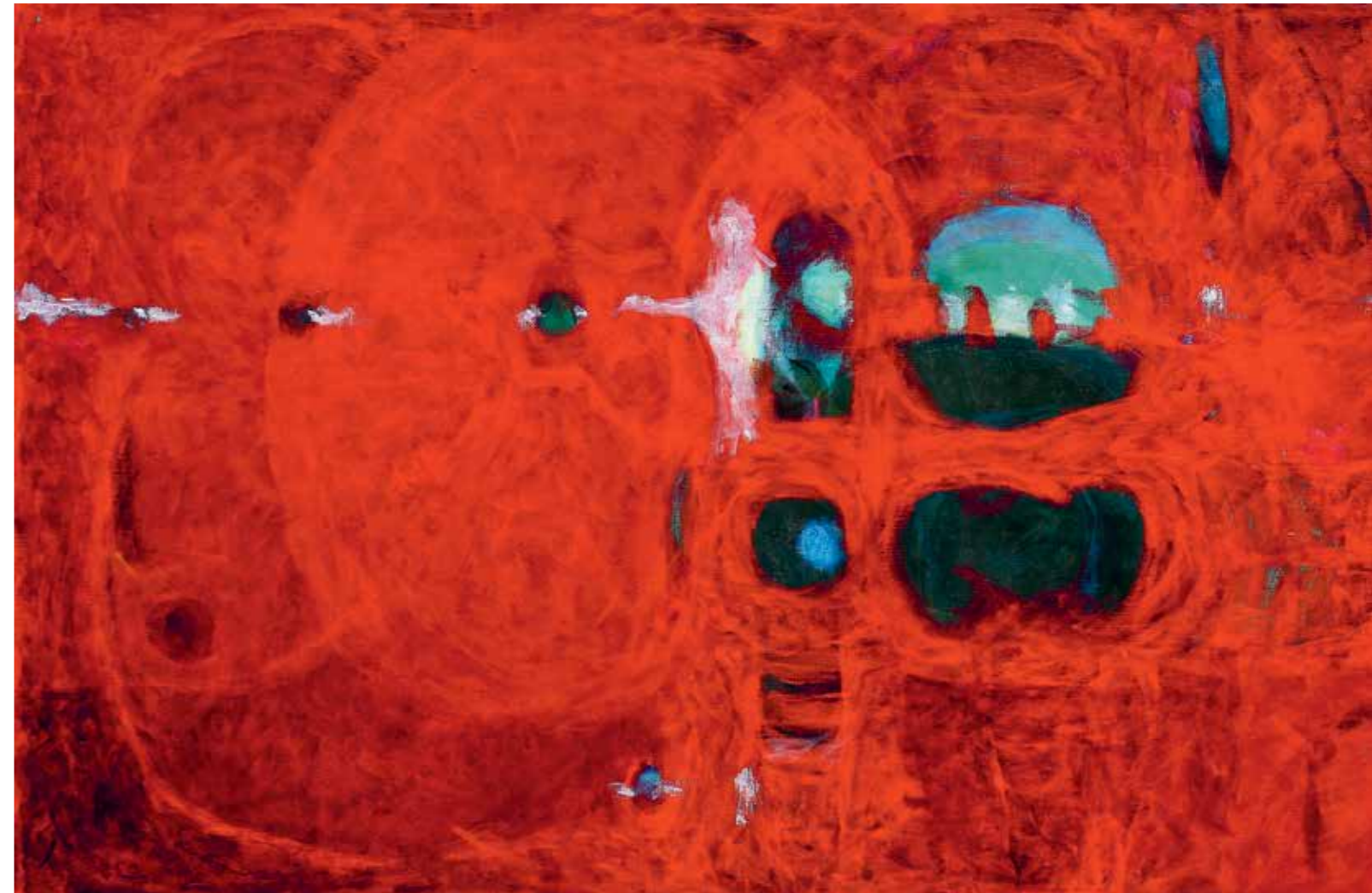
Pappa bara hummar. Han är koncentrerad.

Egentligen behöver jag inte fråga, för jag vet vad han svarar. Jag har frågat många, många gånger och alltid fått samma svar. Att det är upp till mig vad det föreställer. Att jag själv måste bestämma det. Att det kan föreställa många olika saker. Eller inget alls.

Men jag frågar ändå. För jag vill verkligen veta. Jag kan se alla möjliga figurer och växter och ansikten och vad som helst i pappas tavlor. Men jag vill veta vad *han* ser. Men den här gången svarar han inte alls. Han är väl för koncentrerad.

Jag går tillbaka till mitt ritblock och ritat en svart katt med gula ögon. Den ser ut som en riktig katt och jag blir jättenöjd.

Utan titel, olja på duk, 1969.

Monstret i ateljén

av Martin Skote

I pappas ateljé hängde ett tjockt och tungt draperi från taket ner till golvet i ett mörkt hörn. Jag var mycket rädd för det okända där bakom. När jag frågade pappa fick jag till svar:

– Där står ”oljorna”.

Usch för dessa märkliga oljor som kunde krypa ut från mörkret bakom draperiet närsomhelst! Jag förstod inte hur ett enkelt tygstycke skulle kunna skydda oss från dom. En dag fick jag dock en inblick i deras liv när pappa halade ut en tavla. Detta var alltså vad som menades. Men fortfarande vågade jag aldrig titta in bakom draperiet själv, trots att det var ett perfekt gömställe och grotta att leka i. Där kunde ju finnas andra monster som lurade.

En dag bjöds dagisklassen på en riktig vernissage i ateljén. Jag såg fram emot kakorna som vi skulle bli bjudna på, för jag hade nog sett hur det går till på vernissager. Men den där röda ”druvjuicen” som

de alltid serverade kunde vi vara utan. Men ve och fasa – föräldrarna hade satt fram morötter och selleri till oss barn. Oj, vad jag fick lida för min alltför positiva förhandsinformation till kompisar.

Artigt tittade vi barn, trots allt, på konsten och tjattrade högljutt om våra fantasier. Men som brukligt med barn gled intresset in på att springa omkring. Plötsligt var draperiet inte någon fara alls, bara att springa in och ut från grottan och leka.

Nästa dag ordnade vi egen vernissage på dagis genom att tejpa upp A4-sidor med klotter på väggarna. Jag målade ett monster och hängde upp – jag var ju inte rädd längre. Stolta gick vi omkring bland konsten och kanske någons framtidsdröm om konstnärskap blev till där och då.

När jag kom tillbaka till pappas ateljé på eftermiddagen hade monstren tyvärr flyttat in bakom draperiet igen.

Drömmens båt, olja på duk, 1966.

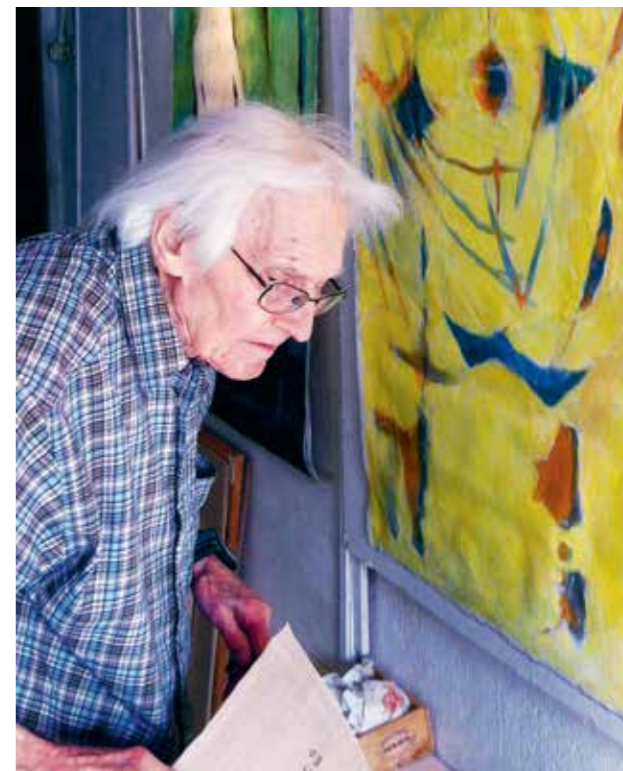
Utan titel, olja på duk, 1960.

Sune Skote 1919-2014

Representerad på Nationalmuseum, Moderna Museet, Kung Gustav VI Adolfs konstsamling, Stockholms stadshus samt i många olika landsting och kommuner förutom i privata samlingar.

Sune deltog i Nationalmuseum's utställning Unga Tecknare mellan 1947 och 1954, och han var tillsammans med bland andra Siri Derkert, Herta Olivet och Donald William-Olsson en av initiativtagarna till Föreningen Lidingökonstnärer 1956. Den första utställningen ägde rum i Hersby läroverk 1957, föreningen ställde dessutom ut när nybyggda stadshusets entréhall invigdes 1975.

Sune deltog i många vårsalonger på Liljevalchs på 1950- och 1960-talen och ställde ut på ett flertal gallerier/salonger, främst i Stockholm under perioden 1970-2010. Förutom i ateljén på Lidingö och i sommarhuset på Österlen arbetade han på resande fot i Grekland, Italien och många andra länder.

Sune Skote i sin ateljé, vid 92 års ålder.

– Jag vill att mina målningar ska vara ungefär som människor. Det ska finnas många dörrar att öppna för att lära känna dem. Man ska inte kunna vara klar med dem med ett snabbt ögonkast.

”En optimistisk, stundom ljusfylld grundton är frappant i Skotes måleri. Det är närheten till tingen han söker visualisera, det fysiska välbefinnandet inför anblicken av en solbelyst granithäll kontrasterande mot det blå havets svalka, en telefonstolpe som ett memento om teknikens intrång men samtidigt som en vertikal linje kontrasterande mot en hög vedträn, ännu doftande av kåda och med björkbarken lysande i den dovt mörkgröna mossan.”

Anmälan av okänd skribent på sextiotalet